

LACHRYMÆ

Quibus

SERENISSIMO

VLADISLAO IV.

POLONIÆ & SVECIÆ REGI,

velut Optimo Reipublicæ Pa-

renti; suo & Patriæ affectu

parentat

M. ALBERTVS NOWIEYSKI.

POSNANIÆ,

In Officina Typographica ALBERTI REGVLII,
Anno Domini, 1648.

E. XXIII 191

Amst. 1848.

Amst. 1848.

ILLVSTRISSIMO DOMINO,
D. CHRYSTOPHORO
DE BENIN
OPALINSKI,
PALATINO POSNANIENSI,
SRZEMENSI, KOVELENSI, &c. &c.
CAPITANEO.

EXcussus è Navi Reipublicæ gubernator, tristes
meritò nobis omnibus lachrymas excussit: qui-
bus, velut undis, tumularetur. Terra longè fuit
impar sepeliendo tam Magno, qui nihil in se ha-
bebat terrenum. Quare aliud elementum, terræ grandis-
simam conderemus. Solum mare, tantæ molis, capax visum
est: quod erumpentes ex oculis tanquam riuis quibusdam
subditorum lachrymæ accumulârunt. Has igitur lachry-
mas, Tuis ILLVSTRISSIME DOMINE, affundere volumus: ut
à nomine Tuo magno, maiores existant. Fis Tu SERE-
NISSIMUM VLADISLAVM prosequeris: Et Navi Tuâ gen-
tilitiâ instructus, suspiriisq; ab imo pectore deductis velut
ventis impulsus: Te huic lachrymarum Oceano committis:
in quo immersum ac tumulatum PRINCIPEM Tuum dolenter
requiris. Verè Tuum. Qui cum in Te virtutem Et Lite-

ras Tui Patris, ac Patruī, perspexisset: ijsdem Te in hac præ-
clarissima Senatoria dignitate, quam possides, suffecit.
Jurè Tuum. Qui Te honorificentissimā in Galliam Le-
gatione ornauit. Meritò Tuum. Qui Te amplissimā
Kouelensi Præfecturā donauit. Etsi hæc Tuis meritis mi-
nora sunt: Maiora mereris. Taceo opes Tuas, quas REGIS
& REGNI causa profudisti: solam dico doctrinam, facundi-
amq̃ Tuam: quam miratur hucusq̃ Gallia, stupet Orbis:
Teq̃ Nestorem Sarmaticum appellat: ac dignum censet, cu-
ius ore Princeps semper loquatur. Fateor meum calamum
erubuisse, dum has Tibi lachrymas inscriberem. Nam
omni calamō, maior est Tuus. Et verò, si hæc verba ali-
qua, non mutæ potius lachrymæ fuissent, nunquam id periculi
apud Te experiri voluissem. Tametsi Tua humanitas
tanta est, ut etiam minus disertos attentè audias. Quam
ego post meum è Gallia reditum, Tuis in Laribus, summam
expertus: eandem nunc obtestor; ut hoc debitæ meæ erga Te
obseruantie munus, pari affectu suscipiat. Magnorum
est, eos suā humanitate subleuare, qui in aliquam, exigua-
m licet literarum laudem assurgunt: ut cum iis, ipsæ quoq̃
literæ assurgant. Quarum bonō dum Siracouiæ Gymna-
sium erigis; earundem, & meō quoq̃ votō, quā diutissi-
mè viuas. Posnamia Kal: Augusti MD. ICG. XLVIII.

Illustrissima D. T.

deuotus obsequio

M. ALBERTVS NOWIŃSKI.

OS ✱ SO

O R A T I O.

VOD præsens lugeat ætas, sera doleat posteritas; VLADISLAVM IV. quod nomen dignitates titulosq; non admittit, quia omnes antecessit, magnò nostrò damnò nuper amissimus. Quancquam nullæ hîc lachrymæ pares erunt, tantæ iacturæ deplorandæ; nullus dolor capax, tanto dolori leniendo. Commori potius VLADISLAO omnes debebamus; ne eiusdem funeri superuiveremus. Verùm profunda nox illa, quâ fatalis dies appropinquauit; non profundas tantùm oculis nostris obduxerat tenebras, ne eum mori videremus: sed etiam profundum corporibus induxerat soporem; ne sentiremus. Occubuit fatis solus ille, qui solus viuere fuerat meritis. Obijt ille, *in quo sic magnorum Principum bona fuerunt, vt non ab aliis exemplum caperet; sed etiamsi illi non fuissent, hic cæteris esset exemplum.* Quid igitur miseri mortales agemus? Lugebimus? Sed maioribus profectò ipsi lachrymis digni, nisi modum non profecturis lachrymis adhibeamus. Superest igitur vt nos in luctu nostro, gratâ recordatione tanti Parentis, cui nulla retrò ætas parem tulit, aliquatenus consolemur: & quemadmodum de nobis VLADISLAVS

De Flauio
Claudio
Trebelli-
us.

A

bellò

bellò vel pace fuerit meritus, abruptim (vt in dolore
addecet) non tamen absq; lachrymis videamus. In sin-
gulis eius factis exaggerata laudatione memorandis non
morabimur. Nam finem dicendi nunquam faceremus.
Summa tantum & præcipua rerum capita attingemus,
eaq; strictim perstringemus. A natiuitate Principis ex-
ordiendi animus est, vt eò crescente, ac maturescen-
te; nostra quoq; demum crescat, maturescatq; Oratio.

Natus itaq; est VLADISLAVS, SIGISMUNDO III.
& ANNA Austriacâ Magnis, Magnus ipse futurus, quia
Magnus REGVM ac IMPERATORVM SANGVIS. Qui cùm GV-
STAVI illius Comitis, qui eiectâ ac depulsâ è Suecia,
Daniae Regum tyrannide, Sueciae Regnum primus gu-
stavit, fuisset pronepos; Proauo succedere legitimè de-
bebat: ni GVSTAVVS Secundus, gustatâ Regni dulcedi-
ne, non æquum putasset, detractum reddere diadema,
quod CAROLVS PATER Sacrilegâ manu rapuerat. Pote-
rat hoc VLADISLAVS iustis vindicare armis; nisi
id potius altò quodam Fatorum consiliò CASIMIRO &
CAROLO Fratribus reliquisset; qui postliminiò recupe-
rent, quod antè CAROLVS Patruus iniquè cæpit posside-
re. Cui propria virtus externa Regna parabat; hære-
ditarium, quod ignavis persæpè sorte nascendi obtingit,
neglexit. Non magnus adhuc natus, Magnus Dux à
Moschis lectus. Iam vel tum sceptro satis maturus. He-
rões namque isti, quos regendis populis fata designant,

non

*M. Lubien-
scius,
de profes-
sione
Regis in
Sueciam.*

non ætatis spatio aut annis, sed diuinitate ingenij cen-
 sendi sunt. Profectò dignus ille imperio visus, si illi tan-
 tum non indigni quibus imperaret. Quare oblatum
 sibi sceptrum, tam laudabiliter ipse contempsit; quàm
 Moschi honorificè detulerunt. Voluit nimirum Prin-
 cipes omnes condocere; quòd multò præstat regna
 mereri, quàm ambire. Neque hoc fortunæ ancillantis
 repudium, fuit ei damnosum, quem Paternum Poloniæ
 longè illustrius regnum meritò expectabat. Patrium
 sceptrum sua manu tenere debebat: qui manus Patris
 superstitis erat: quâ SIGISMVNDVS in hostem pugnabat,
 & suum caput aduersus tela aduersa tutabatur. Nullo
 cum hoste signa Polonorum collata, vbi non iste plùs-
 quàm Spartana indole decertârit. Lunam Ottoma-
 nicam crescentem suis ad Chotinum armis diminuit. Eandem fortè vel præ metu pallentem, nobili Vsaïm &
 Karakas Bassarum cruore decolorauit. Cruentum
 Osmanum, qui sanguinem nostrum sitiebat, suorum
 sanguine satiauit. Moschos & Scythas, omneque illo-
 rum gelu coniuratum, iuuenili calore soluit. Quæ tunc
 Polonorum in VLADISLAVM propensio? Suos ei a-
 nimos debuerunt; qui suum corpus hostium immani-
 ssimorum feritatì deuorandum toties obiecit. Emere
 suffragia aurò atque pecuniâ vt apud eos regnaret, non
 debebat: qui illis tot victoriâs tot triumphos, suò ferrò
 & sanguine emit. Quæ etiam eiusdem apud exteros fa-

*Iacobus
 Sobieski
 de bello
 Chotinè-
 si. &
 Strada
 dec. 2.
 l. 2.*

ma? Hæc equidem erat tanta, vt nullus quod antè con-
tigit nemini, de regno fuerit illi competitor. Princi-
pes externi, qui antè regnum hoc ipsi certatim ambie-
bant, nunc omnes vni VLADISLAO non tantum facili-
tè concedebant: verum etiam eundem Senatui & eque-
stri Ordini impensè commendabant. Vt non solum
consentientibus populi sui suffragijs: sed etiam expressis
cæterorum Principum votis solus regnaret, qui vnus su-
pra omnes dignus imperiò videretur. Rex itaque Po-
LONIE inauguratus, ac in fastigio regijs virtutibus suis
iam pridem debito collocatus; tantum supra Reges re-
liquos diuinà quadam Maiestate eminere videbatur;
quantum cæteri Reges supra omnes mortales. REGEM
non hominum sed REGVM dixisses. In sublime vel idcir-
cò euectus: tum vt Turcarum potentiam ex alto despi-
ceret; tum vt Moschorum perfidiam calcaret. Gemi-
næ illæ innumerabilium caputum hydræ, triumphum
de nobis sperabant: nisi Polonum non fabulosum Her-
culem reperissent. Summum Ecclesiæ caput VRBANVS,
in vrbe domina hospitanti, sacratum enslem donauerat:
fatalem ad capita monstribus hisce præcidenda, eòque ma-
gis ferienda, quò sentirent se mori. Probè sciebat ille,
qui nihil in orbe ignorabat, PRINCIPI VLADISLAO
tam forti, tamque bellicoso nullum munus gladiò grati-
us futurum. Quò etiam ille magis, quam Magnus o-
lim Alexander hastâ Achillis delectabatur. Qui ne in otio

& quiete rubigine corrumperetur, quoties contra hostem ibat, toties eundem, tanquam cælitus datum suo lateri accingebat. Et principio quidem sui in regnum aditus, perfidissimus Moschorum omnium Schynus, belli Dux, idem qui author, è vicinis iuxta ac procul diffitis regionibus, Sueciâ, Daniâ, Hollandiâ, Germaniâ, Angliâ, Scotiâ, Galliâ exercitum collegit: quò totam Russiam, & quidquid ultra eam iacet inundaret. Vtrâm VLADISLAVO plures secum nationes ad victoriam simul ac triumphum adduceret: quàm sibi spectatores testesque suæ cladis aduocaret: quos tandem clementiâ victoris servatos, in omnes orbis angulos, tanquam fidiſsimos infelicitis belli sui nuncios relegaret. Illius ad Smolenscum castra, claustra putabantur; quibus se aduersus omnem nostrorum vim, vallò, aggeribus, terrâ, aquis, muniuerat: planèque omnem aditum intercluserat: nisi sola per aërem Regijs aquilis fuisset patefacta via, quâ in hostium agmina inuolare possent. Frustra sceleratus animò parricida, tam frequentibus tormentorum globis in ipsum propè Regis caput detonabat: cum nescirent illa fulmina ferire laurum. Ergo Schynus, toleratâ multos menses obsidione, ad extremam redactus necessitatem, VICTOREM VLADISLAVM magnò suo dedecore in castra admisit: atque se salutemque suam, arma, viros, commeatum, arces, agros longè latèque diffusos suo arbitriò legibusque permisit. Ater-

*id est de-
cennalē.*

nā VLADISLAI famâ, qui non tantum locum ipsum, situ opereque munitissimum: verum etiam animos suis viribus plurimum fidentes ad deditiōem spontē faciendam coëgit. Qui de illius belli apparatu magno audiērant; in quem hostes tempus non paruum, septem videlicet annorum impenderant; Troianam fore obfidionem sperabant. Cum ecce VLADISLAVS, Troiam hanc Schynianam, vñò nedum integrò annò expugnauit. Vicit fortunatissimè; iniustamque Moschis omnibus perfidiæ maculam, vnius saltem Schyni sanguine delere debuit. At quæ sua fuit clementia, eos qui mille mortes meruerunt; omnes vitâ donauit. Dignus tot vitas viuere, quot ab eis repetere iure potuit. Quo pacto, non ex hostibus tantum; verum quod est longè præclarius, ex seipso victoriam reportauit. Sibi ipse futurus triumphus. Periisse omnes se putabant, ni sic periissent; atque in eius potestatem concessissent; qui suam purpuram humano sanguine tinctam ac rubentem, nunquam esse volebat. Sanè benignius cum suis hostibus egit VLADISLAVS, quàm Caligula cum suis ciuibus volebat: quibus vnam ceruicem præoptabat, vno ictu præcidendam. Multò etiam clementius ac fidelius quàm Sylla; qui quatuor legiones, & quinque Prænestinorum millia exarmata, speque salutis datâ obtruncari iussit: abscissaque miserorum capita in conspectum suum deferri voluit; vt oculis illa, quæ ore nefas erat, manderet.

deret. Quare id quoq; meritò consecutus est à suis hostibus VLADISLAVS, quod rarissimus Principum à suis ciuibus: vt cum ij castris, (quibus inclusi tanquam pecudes asseruabantur, vt VLADISLAVO feralis victima caderent) salui egrederentur: illum veluti numen aliquod tutelare de genu adorârunt: iamque se nature satis vixisse confessi fuerunt: cùm tantum humani generis delictum, tam victoriosum & benignum Principem viderunt. Nocentissimus omnium Sehynus; nescias num sui facti, num Regiæ clementiæ conscientiam magis confusus; tanti Principis dexteram suo osculo venerari voluit; quasi gratiam referens quod ab ea fuisset deuietus. Dignam scilicet semper vincere, quæ sic vt victoriâ sciret. Hæc obliteranda nunquam victoria, gradus ei ad sequentem fuit. Potentissimus Asiæ tyrannus Amurathes, Moschorum factionibus excitatus, vt VLADISLAVO eodem illo bello arma occupata diuerteret; sua in Poloniæ fines intulit: sed vt primum celerrimos de eiusdem victoria nuncios accepit, à suis Eunuchis admonitus, rem sibi cum viris fore, celerrimè in Asiam profugit. Quò in campo gloriam VLADISLAVO reliquit immortalem, qui TERROR HOSTIVM diceretur. Poterat ille meritò FORTVNAM VLADISLAVO non minus reuereri; quàm Solymanus CAROLI V. qui eum ad solum suorum armorum aspectum, nunc trecentis, nunc propè sexcentis suorum millibus armatum, soluere Vi-

*Carolus
Scribani-
us Polit-
ico Chri-
stianus.*

ennenſem obſidionem bis cōegit. Hæc tamen ita VLA-
DISLAO proſpera fuit, vt non ſuperaret induſtriam.
Callebat enim mirè artem bellicam, cuius perdiſcendæ
Belgium peragrauit. Bredanæ, famoſæ illi obſidioni
Herman- Duce Spinola interfuit: arces, munitiones, propugna-
nus Hu- cula, in quibus muniendis natura & induſtria Belgarum
go in ob- ſimul certârunt, perlustraui. Vt nihil prorsus ignora-
ſidione ret; quod Mauritius aut Spinola præclariffimi ab vtrinq;
Bredana. Belgarum Duces, ſcirent. Hanc rei militaris ſcientiam,
quam ſibi arte & vſu inſignem VLADISLAUS com-
parauit, Succus maximè reueritus: maluit vrbibus &
arcibus, quas in Pruſſia non vi expugnârat, ſed fraude
occupârat Guſtauius, ſponte excedere; quàm eius armo-
rum iuſtitiam ac robur experiri. De ſuo hæreditario
Sueciæ regno, quod Patri & ſibi ſummâ iniuriâ fuerat
creptum, illo eodem loco bellum gerere nolebat; ne
ſuâ potius, quàm Reipublicæ cauſâ arma ſumpſiſſe vide-
retur. Finem tandem bellorum omnium pacem fecit,
nunquam in bella iturus, niſi cogeretur. quæ tamen
ipſa paci præſtrueret. Vt ſolus meritò poſſit PRINCEPS
PACIS appellari. Quô factô damnauit, damnatum iam
olim, aliorum Principum morem; qui magnô rei
Chriſtianæ & populorum damnô, diuturnis bellis qui-
bus ſe mutuò conficiunt, finem hucusq; facere moran-
tur. Erat ſanè cûr nobis tantum bonum, tam dulce,
tamq; ſalutare, quod ſatis æſtimari nuſquam melius po-
teſt

test nisi cum amissum est; ceteræ nationes, continuâ
bellorum tempestate iactatæ, ac planè iam perditæ in-
uiderent: cum apud se ferrum omne in arma & globos
tantum conuerti: apud nos verò in arua & glebas acui
viderent. Nihil igitur in orbe bellò magnum, orbis
hic magnus præter VLADISLAVM dicat: fileatque
LVDOVICOS decimosquartos, PHILIPPOS quartos, mutuis
tantum cladibus nobiles: quibus VLADISLAVS IV.
æuò suppar, armis & armorum induciis superior, extite-
rit. Et hæc sunt à nobis laudata breuiter, quæ VLA-
DISLAVS bellò gessit: ab Historiæ scriptoribus proli-
xius enarranda. Quæ non eo animo commemorata sunt;
vt augeant magis mortui Principis desiderium; sed vt
potius dolorem ex eius morte perceptum, alleuent.
Quòd videlicet Rege tali digni fuerimus; cuius robore
fortes, victoriis illustres, pace felices viueremus. Iam
verò illa quibus pacis tempore de nobis meritus est, sunt
huiusmodi: vt sit dubitandum, Bellonè, an Pace Prin-
ceps maior. Atque inprimis Patria ipsa hìc se offert;
cui redditâ foris pace, domi eandem & ipse suis cum ci-
uibus coluit sacro-sanctè; & suos ciues inter se colere
voluit religiosè. Hanc semel à Cosacorum turba pertur-
batam, acerrimè vindicauit; atq; incendium hoc, quò
ardere iam Patria cæperat; Paulucij, paucorumque eius
commilitonum sanguine restinxit. Non hic filebimus
restitutam pacem ac libertatem Matri ac Magistræ suæ

Academiae, grauissimis Patrum dissidiis exagitata: quam
VLADISLAVS firmissimis idcirco legibus roborauit: vt faceret æternam. Diem illum veluti alterum natalem Academiae illuxisse credidisses. In qua etiam nouum Musis vernantibus domicilium; insigne suum in Academiam & literas munus, liberaliter erigi Voluit. Atauum suum **VLADISLAVM IAGELLONEM** præclarè imitatus; cui bonæ in Polonia artes, suum ortum: cui hanc optimis disciplinis florentem semper Academiam debent. Vtinam verò tam felix fortunataq; fuisset Ecclesia Mater; cui ille omni studio & contentione pacè Thorunij quæsiuit; animos tum à religione vera, tum à nobis dissidentes ad concordiam reuocando; neq; vt cæteri Principes bella contra illos moliendo; Verum amica disceptatione eorum pectora emolliendo; ni duriora adamante inuenisset. Tentatum id olim in Gallia, **CAROLO IX** regnante, tentatum & alibi: sed nihil vsquam profectum. Nec est spes vlla, vt aliquando proficiatur. cùm illi summâ aduersus Romanam Religionem flagrent conspiratione: Quod multi etiam antè in Belgio præferre gloriabantur, lunulis pileo præfixis, attexto cum carmine.

*Thuanus
 Famianus Strada, de bello Belgico dec. i, lib. 8.*

Turca magis, quàm PAPA placet.

Satis tamen gloriæ vel exinde acquisitum est **VLADISLAVO**, qui suum tam erga Ecclesiam Zelum, vt filius: quàm erga eos, qui à Religione dissident affectum,

vt.

vt Pater; abundè voluit esse testatum. Quanquam Ze-
lum hunc ipsius ardentissimum, plùs illustrarunt illi i-
gnes; quibus Arrianam pestem adiudicauit, ac in foro
Varlauensi, carnificis manu exuri iussit. Vt illam fa-
cem vtramq; secutus esse videatur, quam I. Lipsius su-
is in Politicis, Principibus prætulit luculentissimè, dum
censuit; quibusdam hæreticis opus esse Doctore, non-
nullis Torrore. Flammis extingui debuit pestilentissi-
mus liber ille: qui incendium rei Christianæ minaba-
tur. Sol iste limpidissimus, splendidissimæ lucis pro-
mus, suam illà horâ subduxerat facem; vt illa combu-
rens facula, multò clariorem nobis infunderet lucem.
Cumq; suum postea orbi extulisset caput, risit amæni-
us: quasi tam præclaro facinore recreatus. Fatalem
hunc Arrianæ perfidiæ rogum, non alius, quàm Regius,
summâ intus ardens pietate, accendit ignis: in quem
coniecta plena perfidiæ impietas, suauius arsit; quàm
thura licet odorata, diuino in conspectu Vnquam arse-
re. Prima nimirum & præcipua Religionis cura, Prin-
cipi esse debet; quam qui violat, DEVM ipsum violat;
cuius diuinis auxiliis imperia firmanantur; cuius beneuo-
lentiâ potentiùs, quàm armis regna roborantur. Neque
hic supplicijs abstinendum. Nam cum in alijs sceleri-
bus, *non pœnâ semper, sed sapius pœnitentiâ contentus esse*
debeat princeps: hoc maiestatis supremæ crimen, non
nisi solo sanguine expiandum. Quare & VLADISLA-

Tacitus
in Agri-
cola.

VS hîc tantùm seuerus: in reliquis verò causis forensi-
 bus, seueritatem benignitate semper condiebat; iustiti-
 am clementiâ temperabat. Sanè didicerat Tullianum
 illud; *homines nullâ re propius ad Deos accedere, quàm
 salutem hominibus dando.* Si ita in puniendis maleficiis
 iustus & clemens; quàm in remunerandis meritis æquus
 & bonus? apud quem sua cuiq; virtus, præmia semper
 inuenit. Hic illi carior, hic ad dignitatem propior;
 qui virtute præstantior. Quis enim virtutem ample-
 ctitur ipsam, præmia si defint? Neq; enim quisquam
 facilè gratuitò bonus est. Quis de Rege merebitur, mer-
 cedem si tollas? Quis pro Regno sanguinem profunderet
 irremunerandum? Quis vitam ponet, si vulnere, si
 sanguinis, si vitæ præmia nulla sint? Nemo queri de
 VLADISLA O potuit, quicunq; ei suam pace vel
 bellò operam collocasset. Alios ad Magistratus proue-
 hebat. Multos Præfecturis donabat. Plurimos redi-
 tu suo: innumerabiles ære & pecunia subleuabat, ac di-
 tabat. Adeoq; in omnes erat beneficus & liberalis, vt
 suum ærarium sæpius exhauriret; quòd putaret vt Iuli-
 anus Imperator, *melius suas opes apud amicos quàm a-
 pud se recondi.* At verò quæ in gubernando quouis ho-
 minum cætu, virtutum omnium Regina est prudentia:
 hæc magno rerum vsu conquesta, in eo maximè emine-
 bat. Nullum illius factum temerarium. Omne pru-
 dens, maturum, serium, & diu cogitatum. Nec ipse
 tan-

Nic. Cau-
 ssinus in
 Curia
 Sancta 1.

tantum prudens; Sed prudentissimi quoq; Senatus, ad quem omnia Reipublicæ negotia semper referebat, consiliò vltus. Cùmq; (vt Diocletianum priuatum dixisse fertur) nihil sit difficilius quàm rectè imperare: VLADISLAO nihil fuit facilius. Neq; imperauit vt Dominus, sed vti Pater; qui Patriæ utilitates & commoda, suis semper anteferreret; intelligeretq; quod paucissimi Principum; non sibi populum sui causa datum atq; concessum, sed seipsum populi causa Regem à Deo constitutum. Iure PATER PATRIÆ dicendus. Plurima hic silenda sunt, quæ Principem nostrum pace commendant. Nam vt Timantis penicillo in Iphigenia ad aram peritura, Velati Patris, quàm relecti Patruī mæror maior est: ita dictione nostra eò VLADISLAVS credendus est maior, quominus reliquas eius virtutes attingimus. Illud vnum filere non possumus, quòd ita in pace vixit, vt de bello cogitaret: cùm Principibus Christianis à communi hoste damna inferri videret; quæ tanquam sua putaret. Adeo vt PARENS VNIVERSI debeat meritò ab omnibus cenferi. O nos æternùm VLADISLAO felices! si VLADISLAVS nobis æternus sit. Verum enim verò cùm ille suæ mortalitatis, sæpè ægra valetudine conflictatus, admoneretur; sciretq; sibi aliquando corpore & Regno hoc simul esse excedendum; in suis posteris, qui summus erat CIVIVM AMOR voluit æternare. Non sibi, sed nobis victurus. Atq; idcirco

CÆCILIAM RENATAM, tot Principum, Regum,
Imperatorum; neptim, Filiam, Sororem, in Matri-
monium delegit: Tali Sponsâ, quæ Summas virtutes,
Summo cum genere fuisset complexa dignissimus. Cer-
tè non debuit aliam Reginam, thori sui sceptriq; Soci-
am facere; quàm ex Austriaca, hoc est Imperatrice Do-
mo, omnium Familiarum Reginâ. Non potuit suis tri-
umphis, quibus orbem Vniuersum impleuit, parem
Coronam; quàm in Laurea Austriaca inuenire; quæ
tanti Victoris tempora Laurò redimiret. Ex hoc tam
optato connubio, quid aliud sperare potueramus; quàm
datum nobis SIGISMUNDOS & RODVLPHOS pios? VLA-
DISLAOS & FERDINANDOS fortes? Talium sanguis, ta-
les procreare debebat. Et equidem vnum SIGISMVDVM
CASIMIRVM, qui singulas horum omnium virtutes fue-
rat animò complexus, diuinò beneficiò susceperamus;
ni ei fata breuem dedissent vitam. Iam enim annum
octauum ingressus, rarâ admodum ingenij maturitate,
in tam parua præsertim ætatula; cùm ecce subitò, ma-
ximò omnium luctu, è Patris & Patriæ complexu rapi-
tur: moriturque cui vitam omnes precabamur immor-
talem. Immaturus adhuc mundò, coelò satis maturus.
Qui cùm hic in terris non potuerit esse PATER, Patronus
noster ibi futurus. Pius, Piam, secutus est Matrem, o-
ptimam Principē: quæ tres ante annos eum præcesserat;
nouo partui, nobisque nouam datura vitam: ni suam
perdi-

perdidisset. Et si mundo eam amisit, coelo peperit: v-
bi nunc meliore sui parte viuit. Damnum hoc Magnum
ex Regina obitu acceptum, magnò tulit animò REX:
quippe superstitem habebat adhuc Filium: in cuius i-
magine Mortua REGINA MATER viuebat. Quod cùm
resarcire vellet: Secundum ei fini in Gallia instaurauit
connubium: præmissò fidei suæ Sponsore ILLVSTRISSIMO
VIRO, CHRISTOPHORO OPALINIO, PALATINO POSNANIENSE:
qui pulcherrimum in liligero Regno florem legit, MA-
RIAM LVDOVICAM, Principem Niuernensem;
tantò quoque dignam REGE, REGINAM. In qua siue
formam corporis pulcherrimam spectes, siue animi do-
tes perfectissimas requiras: nihil prorsus desideres. Fa-
cere hanc pulchram, pulchrà prole Parentem REX po-
tuisset: si cœlum suis votis ac nostris annuisset. Sed ille
qui liberos Regibus, qui liberis populis Reges dat, do-
natque DEVS: neque REGEM, neque nos tam dulci
opratoque donare voluit fructu. Naturæ etiam æquum
videbatur, vt qui tantus esset sine liberis ac prole reipub-
licæ subduceretur. Quæ effata, vt nonnunquam ma-
tres solent, aut cùm nihil maius potest, cessat melius,
quàm deficit. Proh dolor! sperata REGIS prole & vi-
ta insimul priuamur. Moritur sine liberis Pater: qui
nihil habuit mortale, nisi quòd moritur. Moritur nobis
tanquam suis liberis, quorum vitam vt Pater adamauit,
vt pro illa suam in tot discrimina offerre, nunquam dubi-

*Quintili-
anus in
sua de
clamati-
one de
apibus.*

târît. Verùm debuit mori, quem natura genuit mortalem. Debuit mori, qui satis gloriæ vixit. Vtinam verò eius mortem nostrâ redimere: vtinam vitam nostram pro sua offerre potuissēmus! Non defuissent (credo) Q. Curtij, qui se lubentissimè fato præcipites dedissent: si Dij, REGEM nobis incolumem seruare voluissent. Sed ô nimis æmula magnorum fata! Cui æterna stare vita debuit, occubuit. Ignoscite cæli, Inuidistis Poloniæ & orbi tam magnum: aut imperium orbemque non dignum tam magnò, putastis. Spoliastis proinde orbem, vt vos ornaretis. Date veniam, inuidemus vobis. Quamquam detractum nihil volumus pro meritæ toties felicitati, cum orbitatem nostram sentimus. Sed fileamus, ne nimium audaces, metam silentij egrediamur. Cum itaque inuidiâ nostrâ & querimonijs non profuturis, vitam reddere nequeamus VLADISLAO; perpetuas saltem ei demus lachrymas: lachrymis mortuo Parenti parentemus, qui pro nostra salute foris domique perpetuò desudauit. Æternum dolendus; qui benè imperando effecit, ne cum nobis imperasse vnquam doleremus. Æternum lugendus; qui hanc rempublicam suis armis, fortitudine, pietate, iustitia, clementia, sua denique prudentia & consilio, stare voluit æternam. Æternum deplorandus; cum quo omnes victoriæ ac triumphi, cum quo omnis gloria militaris, cum quo belli Dux vterque, cum quo omnis propè exercitus, vnò eodemque fatò occubuisse

cubuisse videntur. Ita æquum fortunæ Reipub: vide-
batur: vt cuius vitâ, omnia Patriæ decora, omnia orna-
menta, atque præsidia steterunt: eiusdem morte debi-
litata & fracta, subito casu corruerent. Qui si deplora-
tissimo huic temporî, quod casu quodam fatali est mor-
tem eius consecutum, superuixisset: non dubitandum,
quin tam barbarum Scytham, quàm perduellem Co-
sacum, vtrumq; hac nostrorum funestâ calamitate præ-
ferocem, sui corporis obiectu domuisset. Vel si ita su-
peris visum fuisset; eum Spiritum quem naturæ reddi-
dit, Patriæ potius reddidisset. Etsi tantum dolere, a-
nimum VLADISLAI absentem possumus; hoc verò
corpus, quod nobis ille velut augustum quoddam diuinæ
sue mentis inter homines hospitantis domicilium reli-
quit, debitò oportet prosequamur honore. Ita conde-
cet, vt non inferiorem Augusto ac Tito in nobis expe-
riatur affectum, qui virtutibus & meritis, Augustum ac
Titum adæquauit. In Augusti namque funere ornan-
do, & memoriâ honorandâ, senatus eò studiò certatim
progressus est, vt inter alia complura censuerint quidam,
funus triumphali porta ducendum, præcedente victoria,
quæ erat in Curia, canentibus nânam Principum liberis
vtriusque sexus. Alij exequiarum die ponendos annulos
aureos, ferreosque sumendos. Alij vt omne tempus à
primo die natali ad exitum eius, seculum Augustum ap-
pellaretur, & ita in fastos referretur. Senatorum hu-

*Suetonius
in Augu-
sto.*

*Suetonius
in Tito
Vespasi-
ano.*

*Duplex
Historia
Gallice
Scriptor.*

meris delatus in campum, Reliquias legerunt primores
equestris ordinis, tunicati & discincti, pedibusque nu-
dis, ac in Mausolæo condiderunt. Iam verò de Tito ut
palam Senatui factum est, mortuum esse; tantas mor-
tuo gratias egit laudesque, quantas concessit, ne viuo
quidem vnquam atque præsentì. Quod si etiam Chri-
stianis, Christianos imitari placet, Regem Christianissi-
mum HENRICVM IV; habemus: cui mortuo, æternum
victura posteritas, MAGNI nomen, ob res præclare ge-
stas donauit. Quàm ob rem si hæc ipsa, vel his longè te-
ratiora amoris nostri in mortuum VLADISLAVM si-
gna volumus congerere, congeramus. Mortuo primùm
gratias laudesque agamus. Deinde Funus illius trium-
phali porta ducamus. Suarum exequiarum die ponamus
annulos aureos, ferreosque sumamus. Omne tempus,
à primo die natali ad exitum eius, seculum VLADI-
SLAVIANVM appellemus, ac in fastos referamus.
MAGNVM denique vocemus. Ne ingrati ac imme-
mores tantorum beneficiorum, quanta à viuento
accepimus videamus. Nec postea Rege altero
digni; qui nobis suis meritis, suis virtu-
tibus, sua vitâ mortuum referat.

VLADISLAVM.

D I X I.

✠(+)✠

EPITAPHII INSCRIPTIO.
SERENISSIMO
VLADISLAO IV.

POLONIÆ & SVECIÆ REGVM,
IMPERATORVM etiam SANGVINI,
POLONIÆ & SVECIÆ REGI.
VICTORI, PIO, FELICI.
PACIS PRINCIPI.
HOSTIVM TERRORI.
CIVIVM AMORI.
PATRIÆ PATRI.
ORBIS PARENTI.
Mœsta parentat Polonia.

*Non perituro marmori; sed perennaturæ memoriæ: piæ
parentis, pia progenies, pios recondens cineres,
perennè victuros.*

V I A T O R.

Tibi hic præluditur! SERENISSIMVS præit VLADISLAVS:
Sequemur magnihuius corporis, vmbrae minores.
Viuerè potes, mori debes.
Vixit LIII. annos, Regnavit XV.
Obijt M. DC. XL. VIII. Maij XX.

ERITAPHNI INSCRIBITIO
SERENISSIMO
VLADISLAVO IV.

Poloniae & Sveciae Regem
IMPERATORVM CETERVM DANICVM
POLONIAE & SVEDIAE REGI
VICTORI NOBILISSIMO
PATRI PRINCIPIS
HOSTIVM FERDINANDI
CIVIVM AMORI
PATRI PATRI
GRATIS PARENTI
Mocis parentis Poloniae

Superiorum monumentis sed verumtamen
parentis hic praesentis hic exornatum
postulat ornamentum

VIA TOR

Tiblic praesentibus Sacerdotibus
Seductor magnificus
Vincit hoc monumentum
Vincit dicitur monumentum
Oppidum XLIII. et XL